
Vandrikse, *Rallus aquaticus*

Fuglens overside er brunlig, hovedets sider, brystet og bugens forreste del er lyst blågrå, resten gullig med lyse striber. Afviger med det lange røde næb fra vore andre vandhøns. Alm. Ynglefugl ved visse søer og moser.

– Danmarks Dyreverden 7, 16-18.

Vandrikse 1852ff (1), efterleddet er et lydord måske fra oldnord. krika 'knirke' eller fra norsk riksa 'skrige' (2).

Strandrikse, -snarre 1770-1811 (3), *dyndhøne* (dyhøen) Mors 1807 (4), *vandvagt* og *skovriks* 1852 (1), *hvit-*, *hvittefugl* Lønborg VJylland (5) efter stemmen.

Færøerne: *jæra-*, *jarðakona* 'jordkone' (6), oprindeligt navn til kobbersnepe (s. 147).

»Oftentimes giver den høje skrig fra sig, der lyder omtrent som en gris, der bliver stukket, ofte er det en næsten uhyggelig hæst stønnen, som synes at komme dybt inde fra rørskovene« *Ingvald Lieber-*

kind (7). »Et skærende skrig, som når man trækker en slagterigris i halen – det var vandriksen, som synger sin elskov ud med disse særprægede toner *Sigurd Rosendahl* (8).

LITTERATUR: (1) 451 303; (2) 569 27,1050; (3) 26 7, 636; 659 22, 314,316; (4) 769 48,202; (5) 794 2, 156; 212c 1,710; (6) 98e 58; 500 152; (7) 515 Fugle 906; (8) 740b 55.

Engsnarre, *Crex crex*

Den lille vandhøne har brunlig overside med rust-røde vingedækfjer, gråligt bryst og beige ryg med mørke tværstriber. Meget fåtallig ynglefugl på enge og marker, hvor den skjuler sig i høj, tæt vegetation, men ret alm. som trækgæst.

– Danmarks Dyreverden 7, 23-25.

Vandrikse. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

Engsnarre 1875ff (1), efterleddet er et lydord, fuglen »snarrer« omtrent som når en tommelfinger-negl presses over de grove tænder på en redekam jf. *hedesprætte* o. 1700 (2), *skovsnarre* 1763ff (3), *snarre* 1848 (4).

Vagtelkonge, vagtelviser o. 1700ff (5) fra tysk; træktiderne falder sammen med vagtelens, som den ligner i størrelse og farve, men »det er et ugrundet sagn, at den skulle anføre vagtlerne på deres tog« (1809; 6).

Knark(ef)ugl 1807ff; Mors, n.f. Limfjorden, VJylland (7) hører til knarke 'knirkende lyd' jf. *knirkefugl* V.Hånherred o. 1925 (8), *knarfugl, knarke, knark* Vendsyssel (9), en karl fik efter fuglen øgenavnet Knark-Lars (10); *engknarke*, fuglen var, mente man, en gammeljomfru, som knarkede fordi hun ikke blev gift (11); *knerk-, knarkand* 1802ff; Thy, VJylland (12).

Agersnarre 1809 (6), *agerrikse* 1809ff (13), *agerhøne* Samsø 1824 (14), 1809 (6), Bornholm 1875ff (15), *kornknarre, strandsnarre, -rikse og vandvagtel* 1848 (16).

Skræpfugl 1852ff; VJylland (17), *skræpand* Thy 1886 (18), *tårnskræp* Tåning ØJylland (19), *vandskræp(pe)* ØJylland (20) sml. nedenfor, *lille vandhøne* Horsens (21), *turffugl* Horsenseggen o. 1890: den siger i stille aftener »turrrr!« (som til en hest, når den skal standse) (22); *kongevagtel* Anholt (21), *skarn-, skanræbbe* Fyn, Langeland (23), *agerræbbe* Fyn (24), *kornræbbe* Hindsholm (8), *kornskræppe* Fyn 1879 (25), *rugskrække* Ringstedegnen 1900 (26).

Færøerne: *akurskritt, -skrift* 'ager + lydord' (27).

Den knogler er fundet i en nordfynsk jættestue fra yngre stenalder, men de kan være indslæbt af rovdyr (27a).

Det betød lykke at få øje på en *knarke* (Hæstrup s. Vendsyssel; 28). Hørte man *vandskræppens* skræppende lyd fra kærerne var der regn i vente (Uldum SJylland; 29); når *knarken* skreg kom der regn (Mosbjerg Vendsyssel (30).

»Engsnarren smuttede som en rotte gennem græsset« *J. Bjerg-Thomsen* (31).

»Fuglen fra de grønne vange, · denne løndomsfulde fugl. · Alle har vel hørt den: · hvem har fundet fuglens skjul, · hvem har set og rørt den? · · Det er ingen fugls, de toner! ... · det er somrens lokkespil, · det er jordens latter!« *Valdemar Rørdam* (32).

Valdemar Rørdam, Vagtelkongen (33).

LITTERATUR: (1) 451b 550; (2) 434 2,181; (3)

693b 1,625; 880; 903 6,1848,408; (4) 903 6,571; (5) 434 4,721; 659 26,253; (6) 439d 331; (7) 769 91,205; 281d (1879); 212c 2,212; 202c 2,177; 794 3,1885,156 (Lønborg); 700 118; (8) 388; (9) 160 1904/27:1243 (1892); 202c 2,177; (10) 286 80,279; (11) 160 1906/23:3; (12) 936 51; 451b 547; 138b 86; 321 32; 388 (o. 1925); 287b (Lønborg); 383 2, 62; (13) 439d 331; 451b 550; 756 24,401; 161 1,220; (14) 165 22,1928,69; (15) 451b 550; 785 235; (16) 903 6,408,571; (17) 451 304; 700 118; (18) 321 32; (19) 224 1942,136; (20) 224 1,1893,19; 794 3,1885,30; 169 2,1925,30; (21) 287b; (22) 464 9, 81; (23) 794 12, 153; 281d (1886); 255 3,96; 388 (Fuglsbølle); (24) 794 12,153; 388; (25) 281d; (26) 224 1900,26,37; 161 1,220; (27) 522 30; (27a) 548 47f; (28) 160 1904/27:1243 (1892); (29) 224 1,1893,19; (30) 160 1904/27: 1184 (1884); (31) 63 14; (32) 753g 36f sml. 753i 68; (33) 753g 35-38.

Blishøne, *Fulica atra*

Gråsort på oversiden og på undersiden mørkt musegrå, panden har en hvid hornplade (blis). Alm. ynglefugl i moser og søer.

– Danmarks Dyreverden 7, 29-34.

Knoglefund fra Maglemosetiden (1).

Blishøne 1793ff (2), *blæskok* 'blis-' slutningen af 1600-t (3), *bleskok* Samsø o. 1885 (4), *då-, dyhøne* o. 1700 (5) sml. nedenfor; *vandhøne* o. 1700ff (6), *blisand* o. 1700ff (7), *rørhøne* 1764-1809 (8), *bondeløber* 1764 (9), *blasand* Jylland 1776-1809 (10), *blæs(e)and* Mors 1807 (11), Thy (12), Lumby Fyn (13), *ilinghøne* Ribe 1870, forleddet = 'kastevind over vandspejlet' (14); *bliskalv* Sønderborgeggen og *blassekal* Als 1883 (15), *strandfasan* Taulov (16), *sortand* Husby (17), *blis* og *bliskvæde* Ringkøbing fjord (18), *tagkok* (19), tag = tagrør; *døjhøne* Møllerup Randers a. 1886 (20), *sortand* og *havkok* Herning (21), *dykand* Agger (22), *sværte* Langeland, Ærø, Tåsinge (23), *gråkælling* Søllested (24), *kyllehane* (25), *bliskone* (26), *sort vandhøne* (27).

Færøerne: *sjøgvhøna* 'søhøne' (28).

LITTERATUR: (1) 548 53; (2) 903 1,402; (3) 240 1914,695; (4) 794 5,45; (5) 434 1,411; 170